

Babalık Gazetesi

Babalık gazetesi, 1910-1952 yılları arasında Konya'da yayınlanmıştır. Gazete 23 Aralık 1910 tarihinde Bosnalı Nedim Bey'in oğlu Yusuf Mazhar (Babalık) Bey tarafından çıkarılmaya başlanmıştır. 1886 yılında Isparta/Yalvaç'ta doğan Yusuf Mazhar Bey, tahsilini Konya'da yapmış, aynı şehirde öğretmenlik vazifesi ile Ziraat Bankası, belediye ve il idare meclisi üyeliklerinde bulunmuştur. Bir süre Konya gazetesinde çalıştıktan sonra kendi gazetesi olan *Babalık*'ı çıkarmaya başlamıştır. Gazetenin ismi, o dönemde Konya valisi olan Arif Paşa tarafından verilmiştir. Önce Konya Vilâyet Matbaası'nda, sonra sırasıyla Rehber ve Meşrik-i İrfan matbaalarında basılmıştır. Daha sonra ise gazetenin kendisine ait olan Babalık Matbaası kurulmuştur.

Konya basın tarihine önemli katkılar yapan Mehmet Önder, zaman zaman kesintiye uğramakla birlikte 42 yıl boyunca yayınlamış olan *Babalık*'ın beş dönemde incelenebileceğini belirtmektedir. Ülkenin içinde bulunduğu siyasî ve askerî şartların etkilerini yansıtan bu tasnife göre *Babalık*'ın birinci dönemi 1910-1917 yıllarını, ikinci dönemi 1917-1918 yıllarını, üçüncü dönemi 1918-1930 yıllarını, dördüncü dönemi 1930-1946 yıllarını ve son olarak beşinci dönemi ise 1946-1952 yıllarını kapsamaktadır.

Uzun yayın hayatı boyunca farklı ebat, sayfa sayısı ve fiyatla çıkmış olan *Babalık*, 1910-1917 yıllarını kapsayan ilk döneminde haftada bir kez yayınlanmış ve 10 paradan satılmıştır. Zaman içinde haftada iki kez çıkmaya başlayan ve bu ilk dönemdeki yayınları 1914'e kadar devam eden *Babalık* gazetesinin başlık klişesinin altında, "*Çiftçi, işçi, esnaf kardeşlerin ilerlemesine çalışır, her şeyden yazar köylü gazetesidir*" ibaresi yer almaktadır. Yazar kadrosunda Ali Haydar, Emin Hami, Mehmet Muhlis, Kâmil Bedri, Abdullah Cevdet, Ferit Uğur, Bahri Kuru, Mehmet Ali ve Osman Gündüz beyler yer almıştır. Gazete, Yusuf Mazhar Bey'in etkisiyle meşrutiyetçi ve özgürlükçü bir yayın çizgisi benimsemekle birlikte, bu döneme ait tam bir koleksiyonu olmaması sebebiyle içeriğiyle ilgili net bilgilere ulaşılamamaktadır. *Babalık*, 29 Haziran 1914'te, Mevlâna aleyhine yayın yaptığı gerekçesiyle Dâhiliye Nezareti'nin tezkeresi ve Heyet-i Vükelâ (Bakanlar Kurulu) kararıyla süresiz olarak kapatılmıştır.

11 Haziran 1917 ilâ 30 Ekim 1918, *Babalık*'ın ikinci dönemi olarak nitelenebilecek tarih aralığıdır. Gazete, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Konya valisi olarak görevlendirilen Muammer Bey'in isteğiyle bu tarihler arasında *Türk Sözü* adıyla tekrar yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin *Türk Sözü* adıyla yayınlanmasının sebebi, birinci sayıdaki "*Mesleğimiz*" başlıklı yazıda şöyle açıklanmaktadır: "*Babalık* isminde kimse bir samimiyet görmüyordu. Konya gibi Türklüğün iç yurtlarından birinin duygularını göğsünde saklayan bir gazetenin adı da üveylikten uzak bulunmalıdır. Babalık kelimesi esasen Türklükte öksüzlükle ikiz tanınır. Bunun için yurdumuzun öz dileklerini gösterecek olan gazetemize bu vazife ile münasip bir ad vermek icap ediyordu. Muhterem valimiz *Türk Sözü* adını tavsiye ettiler. Böyle bir adla gazete çıkarmaya Konya'nın birçok yerlerden daha salâhiyetli olduğunu göz önüne alarak büyük bir hürmet ve teşekkürle bunu kabul ettik. Artık bu günden itibaren *Babalık* yerini *Türk Sözü*'ne bırakmıştır."

Toplam 76 sayı çıkan *Türk Sözü*'nün sorumlu müdürü Rum Viyolaki, başyazarı ise Süleyman Necati beylerdir. *Türk Sözü* haftada üç gün, dört sayfa olarak çıkmıştır. Ancak savaş yıllarının ağır şartları içinde gazetenin sayfa sayısı ve yayın aralıkları değişiklikler göstermiştir. II. Meşrutiyet'in ilanının yıldönümü olan 23 Temmuz 1917'de, 19 Mayıs 1918'de ve 1 Eylül 1918'de gazete dörder yaprak ve sekizer sayfa olarak çıkmıştır. 27 Ocak 1918'de ise üç yaprak ve altı sayfa şeklinde neşredilmiştir. Bu özel sayılar dışında *Türk Sözü*, 27 Aralık 1917'den itibaren haftada bir gün çıkabilmiş, kimi zaman da baskıda gecikmeler yaşanmıştır. Üç sütun şeklinde tertiplenen ve nüshası 20 paradan

satılan gazetenin bir senelik abone ücreti Konya için 40, taşra için 50 kuruştur. Altı aylık abonelik ise Konya için 25, taşra için 35 kuruştur.

Türk Sözü, isminden de anlaşılacağı üzere Türk milliyetçisi bir eğilime sahiptir. Bu durum, *Türk Sözü*'nün ilk sayısında, "Mesleğimiz milliyetperverliktir." denilerek açıklanmıştır. Gazetenin başyazarı Süleyman Necati Bey, Konya İttihat ve Terakkî Mektebi'nin müdürü ve aynı zamanda **İttihat ve Terakkî Cemiyeti**'nin de üyesidir. Bu dönemde yazı kadrosunda Mehmet Muhlis (Koner), Mümtaz Bahri (Koru), Namdar Rahmi (Karatay), Naim Hazım (Onat) ve Edip Raşit (Umsan) bulunmaktadır. Bu isimler de aynı şekilde İttihat ve Terakkî Mekteplerinde ve **Türk Ocağı** adına çıkarılan *Ocak* dergisinde görev almış kişilerdir. Türklük bilincinin inşasına yönelik yayınlar yapan *Türk Sözü*'nde özellikle Türk diline millî bir kimlik kazandırma gayreti dikkat çekmektedir.

Gazetede dış politika, ekonomi ve sosyal konuların yanı sıra ağırlıklı olarak vilâyet haberlerine yer verilmiştir. Özellikle gazetenin isim babası olan Muammer Bey'in ve Konya İttihat Terakkî Kulübü'nün faaliyetleri *Türk Sözü* tarafından yakından takip edilmiş ve okurlarla paylaşılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın son döneminde Konya Valisi Muammer Bey Sivas'a tayin olmuştur. Bu gelişmeyi 19 Eylül 1918 tarihli nüshasında üzüntüyle haber veren *Türk Sözü*, Muammer Bey'in Konya'dan ayrılmasından çok kısa bir süre sonra tekrar *Babalık* adını alarak yayınlarına devam etmiştir.

1930 yılına kadar devam edecek olan bu üçüncü dönem, *Babalık*'ın yayın hayatının en parlak dönemidir. Bu dönemde gazetenin başyazarı Samizâde Süreyyâ, idare müdürü ise Ahibabazâde Yusuf Ziya beylerdir. İlerleyen zamanlarda gazetenin sahibi olan Yusuf Mazhar Bey de başyazarlık yapacaktır. Yazar kadrosunda Ekrem Reşat, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Naci Fikret, Namdar Rahmi, Saadettin Nüzhet, Enver Behnan Şapolyo, Server İskit, Feridun Nâfiz ve Abdülkadir beyler yer almıştır. Başlık klişesinin altında "Her gün çıkar Türk gazetesidir" yazan *Babalık*'ın fiyatı 5 kuruştur. Eski nüshaları 20 kuruş olan gazetenin abonelik ücreti altı ay için 680, bir yıl için 1200 kuruştur.

Babalık, bu dönemde sadece Konya'nın değil, aynı zamanda Anadolu'nun da en önemli yayın organlarından biridir ve özellikle 1921 yılından itibaren Millî Mücadele'yi açık biçimde desteklemiştir. 5 Nisan 1921'den itibaren ise günlük bir gazeteye dönüşmüştür. Başlangıçta eski nüshalarında olduğu gibi üç sütun üzerine tertip edilen gazetenin zaman içinde kâğıt ve baskı kalitesi artmış, sayfa düzeni beş sütuna çıkmıştır. Döneminin diğer gazetelerine göre *Babalık*'ın güçlü bir matbaası ve zengin harf takımları vardır. Ancak gazetenin mürettibi eksiktir. Bu sebeple başyazar Samizâde Süreyyâ, Konya'da silahaltına alınmış ve *Öğüt* gazetesinde görevlendirilmiş on-on beş kadar mürettipten bir kısmının kendi matbaalarına verilmesi için Güney Cephesi Kumandanı Refet Bey'e müracaatta bulunmuştur. Ancak sadece iki mürettibi *Babalık*'a getirmeyi başarmıştır. Bu dönemde Konya'nın bir diğer önemli gazetesi olan ve Millî Mücadele'yi destekleyen **Öğüt**'le *Babalık*'ın rekabet içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu'da çıkan en kaliteli gazetelerden biri olan *Babalık*'ta, Millî Mücadele'yi destekleyici mahiyette cephelere, iç ve dış politikaya ilişkin haberlerin yanı sıra kültür ve edebiyat yazılarının yer aldığı görülmektedir. Bu minvalde sayfalarında Ziya Gökalp'in yazılarına yer açan gazetede ayrıca gezi, köy ve tarım yazıları yayınlanmıştır. Meclis çalışmaları, Konya vilâyetine yönelik yerel nitelikteki haberler, dernek ve hayır kurumlarına ilişkin yazılar, reklâm ve ilânlar ise *Babalık* sütunlarını dolduran diğer konu başlıklarıdır.

Babalık gazetesi, Millî Mücadele boyunca cepheden gelen zafer haberlerini müjde olarak hızlıca halka duyurmuş, Ankara'dan alınan emir ve görüşleri kamuoyuna ulaştırmıştır. Gazete sadece verdiği haberlerle değil, matbaasında basılan bildirimlerle de Batı Cephesi'nin en büyük destekçilerinden olmuştur. Gazetenin başyazarı olan Samizade

Süreyya, **İsmet Paşa**'nın talebi üzerine Batı Cephesi'nde bulunmuş, gazetesine cephe durumlarıyla ilgili haberler göndermiş ve ordunun İzmir'e girdiği gün Mustafa Kemal Paşa'nın yanında yer almıştır. *Babalık*, sahip olduğu iki Rum mürettip ve Rumca harf takımları sayesinde, cephe komutanlığının ihtiyaç duyduğu Türkçe bildirilerin yanı sıra Yunan tarafına atılacak bildirilerin basımını da kendi matbaasında gerçekleştirmiştir. Bu hizmetleri dolayısıyla *Babalık*, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa tarafından "*Garp Cephesi'nin vefakâr bir arkadaşı*" olarak nitelendirilmiştir. **Mustafa Kemal Paşa** da Konya'ya geldiğinde gazeteyi ziyaret etmiştir.

Cumhuriyet'in ilânından sonra inkılâpları destekleyerek yayınlarını sürdüren *Babalık*, günlük olarak 2-4 sayfa yayınlanmıştır. 1926-1928 yılları arasında haftalık 700 adet basılan gazetenin fiyatı 2,5 kuruş olmuştur. 1928'deki alfabe değişikliğinden sonra gazete Latin harfleriyle yayınlanmıştır. Bu dönemde Samizade Süreyya Bey dışında Muzaffer Hamid ve Ali Baki Hüsnü de gazetenin başyazarlığını yapmışlardır. 1930 yılında gazetenin sahibi olan Yusuf Mazhar Bey, yeni bir bina yaptırarak matbaasını taşımış, ancak çok kısa bir süre sonra vefat etmiştir. Yusuf Mazhar Bey'in 5 Eylül 1930'daki ölümünden sonra gazete, eşi Nedime Babalık ve kızları tarafından çıkarılmaya devam etmiştir.

Babalık gazetesi, 1930-1946 yılları arasındaki dönemde haftada iki defa çıkabilmiştir. 1935'ten sonra Yusuf Mazhar Bey'in kayınbiraderi olan Afif Evren'in gayretleriyle ayakta kalabilen gazete, 3-5 kuruştan satılmıştır. Bu dönemde içeriği oldukça zayıflamış olan gazetenin yazar kadrosunda Ziya Çalık, Şehabettin Uzluk, Feridun Nafiz Uzluk, Naci Fikret Baştaç, Hamdi Ragıp Atademir ve Saadettin Nüzhet Ergun bulunmaktadır.

Gazete, son dönemi olan 1946-1952 yıllarında bir süre 2-4 sayfa olarak haftada 3 gün çıkmış, 1949'dan itibaren ise tekrar günlük olarak yayınlanmıştır. Gazetenin fiyatı 5 kuruştur. Siyasî yayınlardan artık uzak duran *Babalık*, ayakta kalabilmek için sayfalarında sadece haberlere ve ticarî ilânlara yer vermeye başlamıştır. Konya basın tarihi içinde bir okul görevi gören ve pek çok yazarın yetişmesine katkıda bulunan *Babalık*, bu zor şartlar altında 1952 yılına kadar yayınlarını sürdürmüştür, ancak resmî ilân ve reklam alamadığı için yayın hayatına veda etmiştir.

Mustafa ARIKAN

KAYNAKÇA

ARABACI, Caner; AYHAN, Bünyamin; DEMİRSOY, Adem; AYDIN, Hakan, **Konya Basın Tarihi**, Palet Yayınları, Konya 2009.

BASTIK, Harun, **Babalık Gazetesinde Eğitim Alanındaki Gelişmeler (1923-1952)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2020.

BAYAT, Sevgi, **Millî Mücadele Döneminde Konya Halkının Durumu Babalık Gazetesi**, Gece Kitaplığı, Ankara 2015.

COŞAR, Ömer Sami, **Millî Mücadele Basını**, Gazeteciler Cemiyeti Yay., Yayın No: 5.

DEMİRSOY, Adem, **Konya Basınında Afif Evren (1922-1977)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2008.

GÜNER, Zekâi; KABATAŞ, Orhan, **Millî Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1990.

KOCABAŞOĞLU, Uygur ve AKAN, Aysun (2019), **Mütareke ve Millî Mücadele Basını Direniş ve Teslimiyetin**

Sözcüleri ve Mahşerin 100 Atlısı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2019.

ÖNDER, Mehmet, **Konya Matbuatı Tarihi Matbaalar-Dergiler-Kitaplar**, Konya Halkevi Yay., Konya 1949.

ÖZTOPRAK, İzzet, **Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 2014.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın**, Güven Matbaası, Ankara 1971.

TURGUT, Pembe, **Konya “Türk Sözü” Gazetesi (1917-1918)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010.

YUST, K., **Kemalist Anadolu Basını**, Yayına Hazırlayan: Orhan Koloğlu, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yay., Ankara 1995.

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/babalik-gazetesi/?pdf=3765> adresinden erişilmiştir